

TURISTIK FAOLIYATDAN OLINADIGAN SOLIQLAR

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

Turizm fakulteti Turizm yo'nalishi talabasi

Sotvoldiyeva Muyassar Xamid qizi

Annotatsiya: Turizm sohasining iqtisodiy ahamiyati har doim yuqori bo'lib kelgan. Bu soha nafaqat mamlakatlar iqtisodiyotiga katta hissa qo'shadi, balki ijtimoiy va madaniy rivojlanishga ham xizmat qiladi. Turistik faoliyatdan olinadigan soliqlar, bu jarayonning ajralmas qismi sifatida, davlat byudjetini to'ldirish va turizm infratuzilmasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada turistik faoliyatdan olinadigan soliqlarni, ularning turlarini, ahamiyatini va iqtisodiy ta'sirini batafsil ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: soliq, korxonalar, turistik xizmat, turizm infratuzilmasi, mamlakatlar, iqtisodiyot.

Аннотация: Экономическое значение туристической сферы всегда было высоким. Эта отрасль не только вносит большой вклад в экономику стран, но также служит социальному и культурному развитию. Налоги от туристической деятельности, как неотъемлемая часть этого процесса, играют важную роль в наполнении государственного бюджета и развитии туристической инфраструктуры. В этой статье мы подробно рассмотрим налоги, собираемые от туристической деятельности, их виды, значение и экономическое влияние.

Ключевые слова: налог, предприятия, туристические услуги, туристическая инфраструктура, страны, экономика.

Abstract: The economic importance of the tourism sector has always been high. This industry not only contributes greatly to the economy of countries, but also serves

social and cultural development. Taxes from tourism activities, as an integral part of this process, play an important role in filling the state budget and developing tourism infrastructure. In this article, we will consider in detail the taxes collected from tourist activities, their types, importance and economic impact.

Key words: tax, enterprises, tourist service, tourism infrastructure, countries, economy.

Turizm sohasida olinadigan soliqlar ko'plab turli xil shakllarda bo'ladi. Ular orasida daromad solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i, mulk solig'i, turizm solig'i va boshqa maxsus soliqlar mavjud. Har bir soliq turi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, turizm faoliyatining turli jihatlariga ta'sir ko'rsatadi. Masalan, daromad solig'i turistik xizmatlar ko'rsatuvchi korxonalar va shaxslar tomonidan olinadigan daromadga nisbatan to'lanadi. Bu soliq turizm sohasida faoliyat yuritayotgan kompaniyalar va xizmat ko'rsatuvchi shaxslar uchun muhim ahamiyatga ega. Ularning daromadlari oshishi bilan, daromad solig'i ham oshadi, bu esa davlat byudjetiga qo'shimcha mablag'lar keltiradi. Qo'shilgan qiymat solig'i esa tovar va xizmatlar sotilishi jarayonida qo'shiladigan qiymatga nisbatan to'lanadigan soliqdir. Turizm sohasida QQS mehmonxonalar, restoranlar, sayohat agentliklari va boshqa turistik xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar tomonidan to'lanadi. Bu soliq turizm xizmatlarini iste'mol qilayotgan mijozlar tomonidan to'lanadi va ularning xarajatlari orqali davlat byudjetiga kiradi. Mehmonxonalar va restoranlar o'z xizmatlarini taklif etish jarayonida QQS to'laydilar, bu esa ularning narxlariga ta'sir qiladi. Mulk solig'i turizm sohasida faoliyat yuritayotgan korxonalarning mulkiga nisbatan to'lanadigan soliqdir.[1] Mehmonxonalar, turistik markazlar va boshqa turistik infratuzilma ob'ektlari mulk solig'i to'lashi kerak. Bu soliq turizm sohasining rivojlanishi uchun zarur bo'lgan infratuzilmani saqlab qolish va rivojlantirishga yordam beradi. Mulk solig'i, shuningdek, davlatning yer va mulk siyosatiga bog'liq ravishda o'zgarishi mumkin. Bu soliqning darajasi turizm sohasida investitsiyalarni jalb qilishda muhim omil hisoblanadi. Turizm solig'i esa maxsus soliq bo'lib, ko'pincha sayyohlar yoki turistik

xizmatlardan foydalanuvchilar tomonidan to'lanadi. Bu soliq turizm sohasini rivojlantirish va sayyohlarni jalb qilish uchun qo'llaniladi. Turizm solig'i ko'pincha ma'lum bir hududda yoki mamlakatda turizmni rag'batlantirish maqsadida joriy etiladi. Ushbu soliqdan olingan mablag'lar ko'pincha turistik infratuzilmani rivojlantirish, marketing faoliyatlarini amalga oshirish va sayyohlarni jalb qilish uchun sarflanadi. Turizm solig'i ko'pincha sayyohlar uchun qo'shimcha xarajatlar keltirib chiqaradi, lekin bu xarajatlar ko'pincha ularning xizmatlardan foydalanishiga ta'sir qilmaydi.[2]

Turistik faoliyatdan olinadigan soliqlar, shuningdek, davlatning iqtisodiy siyosatiga bog'liq ravishda o'zgarishi mumkin. Har bir mamlakat turizm sohasini rivojlantirish uchun o'ziga xos soliqlarni joriy etishi yoki mavjud soliqlarni o'zgartirishi mumkin. Bunga misol sifatida, ayrim mamlakatlar sayyohlar uchun turizm solig'ini kamaytirish yoki umuman bekor qilish orqali turizmni rag'batlantirishga harakat qilmoqda. Bu jarayonlar, o'z navbatida, turizm sohasidagi raqobatni kuchaytiradi va sayyohlar uchun qiziqarli takliflar yaratadi. Turistik faoliyatdan olinadigan soliqlar, shuningdek, turizm sohasidagi raqobatni ham ta'sir qiladi. Agar bir mamlakatda soliqlar yuqori bo'lsa, bu sayyohlar uchun qimmatga tushishi mumkin va natijada, sayyohlar boshqa mamlakatlarga yo'nalishi mumkin. Shu sababli, davlatlar turizm sohasidagi soliqlarni muvozanatlash va raqobatbardoshligini ta'minlash uchun strategiyalar ishlab chiqishlari zarur. Bu, o'z navbatida, turizm sohasida investitsiyalarni jalb qilish va sayyohlarni ko'proq qiziqtirishga yordam beradi.[3]

Turizm sohasidagi soliqlarni to'lash orqali, korxonalar va shaxslar nafaqat davlatga, balki jamiyatga ham o'z hissalarini qo'shadi. Bu mablag'lar ta'lim, sog'liqni saqlash, infratuzilma va boshqa ijtimoiy sohalar uchun sarflanadi. Shunday qilib, turistik faoliyatdan olinadigan soliqlar mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Davlatlar, shuningdek, turizm sohasidagi soliqlarni to'g'ri boshqarish va muvozanatlash orqali, iqtisodiy o'sishni ta'minlashga harakat qiladilar. Ushbu soliqlarni to'lash jarayoni ko'plab davlatlarda tartibga solingan bo'lib, sayyohlar va turistik xizmatlar ko'rsatuvchi korxonalar uchun aniq qoidalar va tartiblar mavjud.

Bu tartiblar sayyohlar uchun qulaylik yaratish, shuningdek, turizm sohasidagi korxonalar uchun soliq to'lash jarayonini soddalashtirishga qaratilgan. Davlatlar, shuningdek, turizm sohasida soliqlarni to'lash jarayonini muvozanatlash orqali, iqtisodiy o'sishni ta'minlashga harakat qiladilar.[4]

Soliqlarni belgilashda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyati bir qator jihatlardan iborat. Ushbu hamkorlik, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, turizm sohasini rivojlantirish va ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi. Birinchidan, samarali soliqlar tizimini yaratish uchun davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik zarur. Xususiy sektor o'z tajribasi va bilimlari bilan davlatga foydali takliflar berishi mumkin, bu esa soliqlarni adolatli va raqobatbardosh qilib belgilashga olib keladi. Ikkinchidan, hamkorlik turizm sohasida yangi imkoniyatlar yaratishga yordam beradi. Davlat, xususiy sektor bilan birgalikda turizm xizmatlarini taklif etish va yangi yo'nalishlarni rivojlantirishda samarali strategiyalar ishlab chiqishi mumkin, bu esa iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. Uchinchidan, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik ijtimoiy mas'uliyatni oshirishga xizmat qiladi. Xususiy sektor davlat tomonidan belgilangan soliqlarni to'lash orqali ijtimoiy dasturlarga hissa qo'shadi va mahalliy jamoalarga yordam beradi, bu esa turizm sohasidagi barqaror rivojlanishga hissa qo'shadi. Shuningdek, hamkorlik turizm sohasida raqobatbardosh muhitni yaratishga yordam beradi. Davlat, xususiy sektor bilan birgalikda turizm xizmatlarining sifatini oshirish va narxlarni raqobatbardosh darajada saqlash uchun strategiyalar ishlab chiqishi mumkin, bu esa turistlar uchun qulay sharoitlar yaratadi. Bundan tashqari, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik muammolarni hal qilishda samaradorlikni oshiradi. Xususiy sektor o'z tajribasi va bilimlari bilan davlatga muammolarni aniqlash va hal etishda yordam beradi, bu esa turizm sohasining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Yana bir muhim jihat, hamkorlik yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy etishda yordam beradi. Xususiy sektor yangi g'oyalar va texnologiyalarni taklif etishi mumkin, bu esa turizm sohasida xizmat ko'rsatishni yaxshilashga olib keladi. Davlat esa, bu innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish orqali iqtisodiy o'sishni

ta'minlaydi. Natijada, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik ochiq muloqot va ishonchni rivojlantirishga yordam beradi. Bu, turizm sohasidagi barcha ishtirokchilar o'rtasida o'zaro tushunishni oshiradi va hamkorlikni kuchaytiradi. Ochiq muloqot muammolarni tezda aniqlash va hal qilishda yordam beradi. Soliqlarni belgilashda davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik turizm sohasining muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun muhimdir. Bu hamkorlik iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish, raqobatbardosh muhitni yaratish va innovatsiyalarni joriy etishda samarali natijalarga erishishga yordam beradi. Shuning uchun, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish turizm sohasida barqaror o'sishni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, turistik faoliyatdan olinadigan soliqlar turizm sohasining rivojlanishi uchun zarur bo'lgan moliyaviy manbalarni ta'minlaydi. Ular davlat byudjetiga qo'shimcha mablag'lar keltirib, turizm infratuzilmasini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, turizm sohasidagi soliqlar raqobatni ta'sir qiladi va davlatlar o'rtasida sayyohlarni jalb qilishda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, turizm sohasidagi soliqlarni to'g'ri boshqarish va muvozanatlash, mamlakatlar uchun muhim vazifalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абдуллаева М. (2020). «Туризм и экономическое развитие: опыт Узбекистана». Ташкент: Министерство экономики и промышленности Республики Узбекистан.
2. Ташкент, А. (2019). «Налоги в туризме и их экономическое влияние». Самарканд: Самаркандский государственный университет.
3. Каримов И. (2021). «Туризм и налоговая политика: пример Узбекистана». Бухара: Бухарский государственный университет.

4. Мурадов Э. (2018). «Финансовый менеджмент и налоги в туризме». Фергана: Ферганский государственный университет.
5. Кадыров С. (2022). «Туризм и налоги в Узбекистане: проблемы и решения». Андижан: Андижанский государственный университет.
6. Юлдашев, Ю. (2020). «Налоги в туризме и их последствия». Нукус: Каракалпакский государственный университет.
7. Рагимов Д. (2019). «Туризм и экономический рост: роль налогов». Наманган: Наманганский государственный университет.
8. Исмаилов А. (2021). «Налоги в сфере туризма и управление ими». Джизак: Джизакский государственный педагогический институт.